

GENÇLİĞİN SİYASAL HAYATA HAZIRLANMASI (*)

Prof. Bahri SAVCI

Giriş :

Siyaset, temeldeki mahiyeti ile, toplumların daha ahenkli bir düzene yükselmeleri yollarını, toplumlar içinde insanların daha âhenkli iktisadî ve sosyal münasebetlere yükselmelerinin yollarını arayıp, bulmak faaliyetidir.

Siyaset, bu temel kavrayışının üzerinde bir de dinamik mahiyet daha gösterir : Ulaşılabilecek olan o daha âhenkli düzeni ve münasebetleri, kendisi, gurubu menfaatleri ve düşünceleri açısından kurmak üzere, bu düzen ve münasebetlere, kendisinin ve gurubunun düşünce ve menfaatlerini hâkim kılmak üzere, siyasal gücü, siyasal iktidarı elde edip kullanmak veya kullanılmasına etkili olmak faaliyet ve çabasıdır.

Gençliğin siyasî hayata hazırlanması demek; önce, bizzat siyasal iktidarı elde ederek veya ona etkide bulunarak bu husustaki düşünce ve menfaatlerini egemen ve etkin kılmak için harekete geçmeğe kalkışmaları değildir. Önce, malî ülkenin, mensup olunan Kıt'anın, nihayet dünyanın vatandaşı ve insanı olarak, aranmakta ve gerçekleştirilmekte olan bu daha ahenkli düzenin ve münasebetlerin mahiyetini, nedenlerini, gelişme yönlerini kavrayarak ona intibak yeteneğini kazanmaları, yâni bilgi elde etmeleridir; Aynı zamanda, bu bilgilerin kullanılmasını şartlandıran bir siyaset karakteri imâl ve geliştirmeye tâbi tutmaktır. Bu yön ile, gençlerin siyasete hazırlanmaları pasif bir keyfiyettir: İntibak edilecek siyasî oluşmayı öğrenmek; kafayı, vicdanı, karakteri bu hususta eğmek...

Fakat, siyasetin bir de dinamik mahiyeti olduğuna göre, gençler, böyle bir açıdan da yetiştirilmeğe hazırlanmalıdır.

(*) Bu makale, T. M. G. T. nin 1965 İlkbaharında düzenlediği bir seminerde yapılan ve Cumhuriyet Gazetesinde de dar bir şekilde yayınlanan bir tebliğin geliştirilmesidir.

Bu dinamik açıya göre de siyaset, bir gurubun, bir lider etrafında, belki daha doğru bir deyimle bir teşkilât içinde, düşünce ve menfaatlerini uygulamak veya uygulatmak üzere, siyasal iktidarı ele geçirip uygulamak veya uygulanmasına etkinlik elde etme faaliyetidir. Bu, bir kelime ile, daha âhenkli, daha üstün bir düzene yükselmek için bizzat aksiyona geçme işidir. O halde, gençliğin, buna da hazırlanması gerekir.

Çünkü, artık gençliğin, bizim ülkemizde, bilhassa, yüksek ve meslek öğretimi gören öğrenciler çekirdeği üzerinde örgütlenerek siyasal âletin, siyasal entelligentsiyanın bir unsuru olmuştur. Bu durumu ile de, siyasete etki getirmeğe başlamıştır.

Gençlik, vakıa, belirli iktisadî ve sosyal çıkarları olan ve bunları gerçekleştirmek için siyaset yapan bir sosyal sınıf değildir. Fakat, belirli inançları olan bir kuvvet mihrakıdır. Gençlik, bu inançları yönünden, Türkiye'de, siyaseti etkilemeye başlamıştır ve bunda devam etmektedir.

Gençliğin bir sosyal sınıf olmadığı halde, belirli inançlar açısından siyaseti etkileyememesi, genel olarak, ilerici niteliktedir: Yâni halka yönelmiştir. Halkın Cumhuriyetini, halkın devletini, idaresini kurmağa yönelmiştir. Halk - devlet münasebetlerini, muhakkak, Türkiye'yi çağdaş uygarlık ilkelerine ve verilerine göre kuracak prenslere uygun bir yönetime kavuşturmaya niyetlidir.

Gençliğin bu ilerici niteliği dolayısıyla, Türkiye'de, onun bu niteliğine dayanan akımlar için; siyasal anlamı olan bir terim de bulunmuştur: Öncü «Zinde Kuvvetler» den olmak... Bu, öncü dileklerin gerçekleştirme kuvveti, gücü olarak bir önder kitle anlamındadır. Bu bir siyasal realitedir. Bunu görmemezlik edemeyiz. Bu önder kitleyi, Türkiye şartları içinde, sosyal ve siyasal şartlar yaratmıştır. Sonra da, bu kitle, bu kadro, Türkiye şartlarının öne ittiği ihtiyaçların aranması, bulunması, tedbirlerinin düşünülmesi ve gerçekleştirilmesi ameliyelerinde itici kuvvet, hareket ettirici güç olarak bir görev kazanmıştır.

Öncü ve zinde kuvvetlerden olan gençliğin bu görevi, tabiatıyla, belirli bir iktisadî fonksiyon değildir. O, Atatürk halkçılığı ve uygarlığı yönünde uyanması gereken büyük çoğunluğun - gene Atatürkçülük yönünde belirmesi gereken - gerçek halk dileklerinin, eğilimlerinin, ihtiyaçlarının, hülyalarının arayıp bulucusu, gerçekleştirmede itici gücü olarak bir etki kaynağı, bir etki merkezidir.

İşte öncü ve zinde kuvvetler, bu kadar önemli bir güç birliğidir ve onun içinde gençlik de pek mûtena bir yere sahiptir; bir etkileme gücüne sahiptir. Gençliğin siyaseti etkileme olayını görmemiz ve kanalize etmemiz gerekir.

Gençliğin siyasal hayat ile olan ve ilerde de olacak olan ilişkilerini kanalize ederken dayanacağımız prensipleri ve bazı temel ameliyeleri, şimdiden aramamız gerekir. Şöyle ki:

I — Bilgileri Geliştirme, Siyasal Kültürü İmâl Etme Prensibi :

Çağımızın toplumları karmaşıktır. Burada, siyasal - ekonomsal - kültürel ihtiyaçlar, birbiri içindedir ve tümü, karmaşık bir demet teşkil eder. Siyaset ise, ne kadar karmaşık olursa olsunlar, siyasal - ekonomsal kültürel ihtiyaçların giderilmesi vetiresinden ibaret olduğuna göre, gerçek bir siyasetin gelişmiş bir bilgiye ve kültüre dayanması gerekir.

Siyasetin ahlâkî amacı da, toplumu, daha âdil, daha üstün, daha ahenkli bir düzene kavuşturma ve orada geliştirmedir. Fakat bu amaca varabilmesi için de, siyasetin, herşeyden önce bilgi temeline dayanması gerekir. Çağımızda, daha âdil, daha üstün, daha âhneklî bir düzeni tasavvur edebilmek için, önce, içinde bulunduğumuz sosyal realiteyi, kavramamız; sonra da bu sosyal realitenin muayyeniyetleri içinde daha âdilin, daha üstünün, daha ahenklinin unsurlarını araştırmamız, tasavvur etmemiz gerekir. Bu her iki ameliyenin de doğru olarak, güzel olarak, iyi olarak yapılabilmesi için, pek zengin bir bilgi ve kültür temeline dayanması gerekir.

Bu kültür, ayrıca, siyasal iktidarın icrası yoluyla, daha âdilin, daha üstünün, daha âhenklinin yaratılması istendiğine göre, bir yandan da bizzat siyasal iktidar olayına değinen bilgileri - onun kaynağı, temeli, sınırları, kullanım yolları konusundaki bilgileri kapsar. Bunların hepsi bir devlet teşkil eder ve siyasete hazırlanan gencin temel bilgilerinin kategorisini meydana getirir.

Bundan sonra, genç siyasetçinin perspektif ve mukayese bilgilerine ihtiyacı olacaktır. Tarihi perspektif bilgileri, müesseselerin tarih içindeki genel yerini verecektir. Mukayese bilgileri de, müesseselerin belli bir mekânda ve zaman bölümü içindeki yerlerini verecektir. Şöyle ki:

1 — Temel Bilgiler, Kaynak Bilgiler : Siyasal kültürü verecek bilgilerin ilk kategorisini, temel bilgiler teşkil eder. Bunlar, diğer bütün bilgilerin de kaynağı olacaktır ki, bunları da kendi içinde iki bölümde mütalâa etmek mümkündür. Sosyal - siyasal realiteyi kavramağa yarayan bilgiler; bunun içinde iktidar realitesini kavramağa yarayan bilgiler...

A — Sosyal - Siyasal - Ekonomisal Realiteyi Kavramağa Yarayan Bilgiler : Bunlar, son derece geniş bir alan kaplarlar. Tam olarak bilinmeleri de bir uzmanlık işi olur. Fakat siyaset, belli bir uzmanlık alanını aşır; sonra bu uzmanlıkları kullanma sıfatı olduğu için, genç siyasetçinin, bütün bunlar hakkında genel ve fakat sıhhatli bir bilgisi olmak gerekir.

i — Genel olarak siyaset ve iktisat teorisine değinen bilgiler:

Genç siyasetçi, nihayet - adı üstünde - siyaset yapacaktır; daha âdili, daha üstünü, daha ahenkliyi yakalayıp gerçekleştirmek için üretim hayatı üzerinde operasyonlar yapacaktır. Bu sebeple, kafası, siyaset ve iktisat teorisinin genel çizgileri ile zenginleşmelidir. Bunları öğrendiği takdirde, anlayacaktır ki, siyaset ve iktisat, belli şartların içinden belli oluşların fıskırdığı birer oluştan ibaretir. Bu oluşu, daha âdile, daha üstüne, daha ahenkliye kavuşturmak için, oluşu meydana getiren faktörler üzerinde durmak gerekecektir.

ii — Hürriyet teorisine değinen bilgiler : Siyaset teorisinin uğraştığı oluşların ve onları meydana getiren faktörlerin - eğer tâbiri caizse - bir nihaiyeti, bir gaiyeti vardır: Hürriyet içinde yaşamak... Onun için, genç siyasetçinin, daha âdil, daha üstün, daha ahenkli bir düzene erişmeğe yönelmiş faaliyetlerini, yâni siyasetini bir hürriyet idéesi üzerine oturtması gerekir. Bunun için de hürriyet ideesi'ni veren kültürü almalıdır. Bu kültürün temel düşüncesi hürriyet teorisinin çıkış noktası ile varış noktası da şudur: Kişi varlığı saygı değer bir yaratıktır. Onun, muhakkak dokunulmaz kalması gereken bir muhtariyet alanı vardır. Ayrıca, insan olma haysiyetine uygunluk içinde yaşaması gerekir. O halde, kişi varlığına saygı, iki alanda belirir: İnsanın muhtariyet alanına saygı; insanın insan haysiyetine uygun bir hayat içinde bulunmasının sağlanması...

Kişi varlığının muhtariyet alanına saygı prensibi ancak modern çağlarda gerçekleşme yollarını bulmuştur. Çünkü, ancak modern

çağlarda devlet iktidarını sınırlama kavramına ve yollarını bulmağa ulaşılabilmıştır. Devlet faaliyeti, -daha somut bir deyimle söyliyelim- kişi hak ve hürriyetleriyle çevrilecektir. Binaenaleyh, muhtariyet alanının mahfuzluğu prensibi, iktidarın, bu kişi hak ve hürriyetleri ile sınırlanmasını gerektirir. O zaman hürriyet, iktidarın sınırı olur. Fakat hürriyetin kendisi, aslında, çok yönlüdür, çok geniş bir yelpazedir. Hürriyeti karakterize eden husus, daima şudur : Hürriyet, ancak, çok yönlü olarak gerçekleştiği takdirde vardır. Buna, hürriyetin plüralist telâkkisi denir. Bu da, birbirine son derecede zıt fikirlerin ve onlara müteallik davranışların bir arada mevcut olması anlamındadır. Birbirine zıt fikirler ve davranışlar bir arada mevcut olup, aynızamanda gerçekleşme yollarına sahip olmazlarsa, hürriyetten gerçek anlamı ile söz edilemez. İşte, genç siyasetçinin hürriyet konusundaki kültürü, bu düşünce temelleri üzerine dayanmalıdır.

Burada, yalnız, şunu da eklemek lâzımdır : Çok yönlü bir hürriyet telâkkisi, bizi bir Caas'a götürür. Bundan kurtulmak için bu sınırı aramak zorundayız. Bu da kolay değildir. Çok yönlü hürriyet, ancak, Anayasanın öngördüğü temel müesseselerin işlerliği zorunu ile sınırlıdır. Hürriyet, Anayasada işlerliği mahfuz tutulan müesseselerin fiilen işlerliğini, cebr-ü şiddet de kullanarak, bozmağa kadar gidemez.

iii — **Eşitlik Prensibine değinen bilgiler** : Çağımızın siyasal kavgası, bu arada Türkiye'deki siyasal çatışma, bizce, esas itibariyle, gelip, eşitlik prensibine, bunun anlamı ve şümûlü üzerine dayanıyor; dayanacaktır. Türlü terimler içinde itiraf edilen edilmeyen tarifler ve açıklamalar, bizi daima şu sorun üzerine getiriyor : Amerikan ve Fransız İhtilâllerinin getirdiği soyut hürriyet telâkki üzerinde (yâni, insanların, sırf bir hukuk süjesi, hak hamili olabilmede, nazarî mücerret bir imkân sahibi saymada) kalmakla mı yetineceğiz ? Yoksa iktisadî anlamda bir eşitliğe doğru da mı gideceğiz ?.

Bilindiği üzere, 1776 ve 1789 İhtilâlleri, bir Burjuva demokrasisi kurmuşlardır. Bunun içinde son derece hürriyetçi fikirler vardır. Fakat bu fikirler, bu ihtilâlleri yapan Burjuvanın lehinedir. Yâni hürriyet, Burjuvanın hürriyetidir. Keza, bu ihtilâllerin fikirleri arasında eşitçi fikirler de vardır. Ama, bunlar da Burjuvanın lehine fikirlerden ibarettir. Şu anlamda ki, Burjuva, o zamana kadar, edinmede son derece imkânlı olmuştur. Onun şikâyeti, mülkünün keyfî tasarruflara konu olmasından, bir kanun hâkimiyetinin mevcut olmamasından, kanun önünde, kendisinin, diğer idareci sınıf

üyelerine, eşit bir mevki elde edememesindedir. Kendisine bunlar sağlandığı takdirde, artık, gelecek bütün yüzyıllar boyunca kendisini memnun edecek bir mevki elde etmiş olacaktır.

İşte 1776 ve 1789 İhtilâlleri, Burjuvanın bu talepleri arasında olmak üzere, bir eşitçilik prensibini de realize etmiştir: Bir hukuk hâkimiyetinin mevcut olup kişileri kanun önünde eşit muameleye tâbi tutması...

Bu anlamda bir eşitlik prensibi, Burjuva sınıfını tatmin etmiş ve onun siyasî rejiminin demokratik gelişmesini sağlamışsa da, yeni sanayî ve ticaret devrinin gelişmeleri dolayısıyla ortaya çıkan gayrimâlik sınıfları tatmin etmemiştir. Onları da memnun eden bir demokrasi gelişmesine sebep teşkil etmemiştir. Bu yeni gayrimâlikler sınıfları hukukî ve siyasî açıdan söz konusu olmuş olan eşitliğin bir de iktisadî anlamda eşitlik prensibi ile tamamlanmasını ileri sürmüşlerdir, talep etmişlerdir. O zamandan bu zamana, siyasî fikirler tarihinin ve siyasî oluşlar tarihinin ana çizgisini bu talep tâyin etmiştir. Burjuva demokrasisini kuran ihtilâllerin, bir de sosyal yön ile tamamlanarak, iktisadî eşitliği de getirme istidadı kazanması ve hürriyetin de buna göre bir anlam kazanması... şeklinde ifade edebileceğimiz bu talep, demokrasi, Burjuva hürriyetçisi ve eşitçisi hüviyeti içinde kaldıkça devam edecektir. Binaenaleyh, genç siyasetçinin hürriyet kavramı ve istilzamları ile birlikte, iktisadî anlamdaki eşitlik prensibini de ve istilzamları ile birlikte, iktisadî anlamdaki eşitlik prensibini de ve istilzamlarını da - tarihteki gelişme çizgisi içinde - bilmesi gerekir.

iv — **Modern Devletin Görevlerine değinen bilgiler**: Uzun bir süre, devletin, ancak, siyasal görevleri olmuştur. Çağımızda ise bu siyasal görevlere, sosyal ve iktisadî görevler, sadece eklenmemiştir. Devletin görevi alanını, esas itibariyle, bunlar kaplamıştır. Bir başka deyimle demek gerekirse, çağımızda, devletin siyasal faaliyetleri, artık ekonomik amaçlar ve ekonomik mahiyetler içinde bir anlam kazanmıştır; siyasal faaliyetler, ekonomik ve sosyal muhteva kazanmıştır. Ekonomik ve sosyal amaçlar da, bir siyasî mahiyet kazanmıştır. Bu yüzden, devlet, sadece siyasî fonksiyon olmaktan çıkmış, sosyal ve ekonomik bir fonksiyon haline kalbolmuştur.

Bu anlayış içinde modern devletin görevlerine baktığımız zaman, ne eskisi gibi devletin sadece adalet, polis, dış güvenlik görevleri, vardır diyebilir; ne de, bu görevlerine ilâve olarak devletin sosyal ve ekonomik alanda yeni görevleri de ortaya çıkmıştır. Demek-

le yetinir isek, meseleyi açıklamış olabiliriz. Meseleyi açıklamış olmak için, görevlerinin tümüne hâkim espiriyi bulmamız gerektir. Bizce, o da, şundan ibarettir : Modern devlet, i — Eşitlik içinde hürriyeti sağlamağa, ii — Üretimi arttırmağa, iii — Üretim faaliyetlerine katılanlar arasındaki âhengi bulmağa mâtuf olmak üzere, muazzam bir teknokrasi eliyle gördüğü, bir siyasal - sosyal - ekonomsal mahiyetli görevi vardır : Daha âdil, daha üstün, daha âhenkli bir dünya yaratmak ve sürdürmek...

O halde, genç siyasetçinin, eşitlik içinde hürriyetin sağlanmasının, üretimin arttırılmasının, buna katılan türlü faktörlerin âhenkleştirilmesinin bütün problemleri hakkında bir fikir olmak gerekir. Bu, onun temel bilgilerinin de temelini teşkil eder.

İşte genç siyasetçi, ancak, bütün bu bilgiler kanalı ile, siyasal - sosyal - ekonomsal realiteyi kavrayabilir. Bu bilgileri olmazsa, genç siyasetçi, bir kaabiliyet olmaktan öteye geçemez. Modern çağın karmaşık siyaseti, kaabiliyet ile değil, onu belirten bilgi ile yürütülmektedir.

B — İktidar Realitesini Kavramağa Yarayan Bilgiler : Genel olarak siyaset ve iktisat teorisine inebilmiş bir kafa ile, genç siyasetçi, hürriyet, eşitlik prensiplerinin anlamlarını ve tarihte geçirdiği seyri öğrenirse, modern devletin görevlerine ait olan ve bu üç noktada özetlenen espiriyi kavransa, siyasal - sosyal - ekonomsal realiteyi, kendi sosyolojisi içinde kavramağa muktedir hâle gelebilmiş olur. Fakat siyaset, siyasal - sosyal - ekonomsal realitenin, dinamik bir iktidar vakıası vasıtasıyla şekillenmesidir. Binaenaleyh,, genç siyasetçi, bu iktidar vakıasının da neden ibaret olduğunu kavramalıdır.

İktidar vakıası bir takım müesseselerin içinden gözükmektedir. Bir takım müesseseler aracılığı ile şekillenmektedir, bir takım ön şartlara göre uygulanmaktadır. Genç siyasetçi, bütün bunlar hakkında bir bilgi sahibi olursa, iktidar vakıasını, kendi tabii realitesi içinde somut olarak kavramağa muktedir olabilir. Bu müesseseler ve ön şartlar şunlardır :

i — **Halk egemenliği teorisine değinen bilgiler :** Genç siyasetçi, bu alanda elde edeceği bilgilerle, şu esas üzerinde bir temel kültür elde etmiş olur : İktidar halka aittir. Bir ülkede halk egemendir. İktidarın icrası olarak gözüken hükümet, halktan ayrı, halktan başka birşey değildir. Siyasal iktidarı fiilen kullananlar bunu bile-rek kullanmalıdır. Bu gerçekten hareket edilirse, siyasal iktidarın,

hükümetin, halk rızasına dayandığı ortaya çıkar ve başka bir şeye dayanamayacağı keyfiyeti belli olur. Binaenaleyh, artık, modern çağda, ne Tanrı'ya, ne kılıca, ne bir sülâleye, ne bir zümreye dayanılarak siyasî iktidarın icra edilemeyeceği anlaşılır. Bu açıklama, aynı zamanda, hükümetin kimin için olduğu konusunda da bir ön hüküm vermediği mümkün kılar: Hükümet, bir kılıç sahibinin, bir zümrenin yararı için değildir, ancak ve ancak halkın yararı içindedir.

İşte, genç siyasetçi, siyasal iktidar vakıasını, hep bu temel görüş içinde kavramalıdır.

ii — **Sınırlı iktidar konseptine dayanan bilgiler** : Evet, hükümet, halk rızasına dayanır. Fakat sınırsız bir iktidar icra etmez. Hükümetler, daima sınırlı bir iktidar icra ederler. Çünkü, iktidarın modern konsepti, sınırlı iktidar imajını verir : İktidarın sahibi halktı. Bu yüzden denir ki : Hükümetler, ancak, halkın kendisine bıraktığı kadar bir iktidar icra eder. Her ne kadar hükümet halktan ayrı, halktan başka birşey değil ise de, hükümet de, iktidarın icrası olarak gözükmekte ise de, yâni halk egemenliği varsa da, halkın egemenliğine dayanarak iktidar icra eden hükümetler, ortadaki bu halk egemenliği teorisine ve onun mantıkî istilzamlarına rağmen, gene de, sınırlı bir iktidar icra ederler. Çünkü, halk egemenliği teorisi, iktidarın icrası meselesine taalluk ettiği zaman, «hükümetler, ancak, halkın kendisine bıraktığı kadar bir iktidar icra ederler» formülünü, yâni günün hükümetinin sınırlı iktidarı teorisini ifade etmiş olurlar.

iii — **Temsilî Hükümet teorisine ve şekillerine değinen bilgiler** : Halka ait iktidarın bir hükümet tarafından sınırlı bir şekilde kullanılması fikri genç siyasetçiyi zarurî olarak temsilî hükümet teorisi ile ilgilenmeğe sevkeder. Onu, bu bilgileri de elde etmeğe götürür. Genç siyasetçi bu bilgiler ile şu kültürü almış olur : Hükümet, kendisine mahsus bir iktidar kullanmaz. Hükümet halka ait, halka dayalı ve nihayet halk tarafından düzenlenen bir sınırlı iktidarı, halk adına, halkı temsil ederek kullanır.

İşte bu çerçeve içinde beliren temsilî hükümet, fiiliyatta türlü gerçekle—me, uygulama biçimleri gösterir. Genç siyasetçi, bütün bunlar hakkında bir bilgiye sahip olmalıdır.

iv — **Milletlerarası düzene ve Dünya münasebetlerine değinen Bilgiler** : Bugün, dünya ilişkilerinden sıyrılmış bir millî siyaset yoktur. Daha âdili, daha üstünü, daha âhenkliyî bulmanın son şartı,

bütün bu nitelikleri ,dünya ilişkileri için arama mecburiyetimizdir. Dünya ilişkileri, daha âdili, daha üstünü,daha ahenkliyi bulmağa ya teşvik edici, ya da engelleyici bir etki getirirler. Her iki halde de, daha âdil, daha üstün, daha ahenkli niteliği, dünya determinizmi ile şartlanmıştır. O halde, bu determinizmi teşkil eden milletlerarası düzene ve dünya ilişkilerine müteallik bilgileri de, genç siyasetçinin kültür hazinesi içine sokmak zorunu vardır.

v — **Hukuka uygunluk prensibi ile ilgili bilgiler** : Demekki, siyasal iktidar, halktan başka birşey olmayan, olmaması gereken bir hükûmet tarafından, temsilî hükûmetin herhangi bir şekli altında, sınırlı olarak icra edilirken, milletlerarası ilişkilerin meydana getirdiği bir determinizm içinde kalmağa mecburdur. Buna, bir başka deyimle, milletlerarası hukuk ile bağlıdır da diyebiliriz.

Meseleyi, iç ilişki alanına aldığımız zaman da şunu söyleyebiliriz : Hükûmetlerin icra ettikleri iktidarın sınırlı olması, bu sınırın neden ibaret olduğu meselesinde ortaya çıkarır. Bu sınır - dar veya geniş - bir «hukuk» tan ibarettir. O halde, iktidar realitesini kavramak için gerekli son şarta gelmiş bulunuyoruz : İktidar, hukuka uygunluk prensibi ile çevrili olarak kullanılır.

Binaenaleyh genç siyasetçi, iktidarın sınırını teşkil eden bu hukukun neden ibaret bulunduğunu; iktidarı çevreleyebilmek için ne gibi prensiplere dayanıp, devlet hayatı içine ne gibi müesseseler getirdiğini; devleti hukuka uydurmanın gerektirdiği bu müesseselerin meydana çıkış, işleyiş, etki ve sonuç getiriş yolları ve biçimlerinin neden ibaret olduğunu öğrenmek zorundadır. Daha doğrusu, bunları teknik olarak değilse de, prensip olarak kavramak ihtiyacındadır. Onun kültürü arasına bunlar da girmelidir.

2 — **Tarihî Perspektif Veren Bilgiler** : Siyasal - sosyal - ekonomsal realite ile iktidar realitesinin kavranması, bunlar hakkındaki nazarî bilgilere temas etmekle tamamlanmaz. Siyasal - sosyal - ekonomsal realiteyi teşkil eden müesseselerin tarih içindeki akışını da bilmemiz gerekir. Bütün bu müesseseleri ve iktidar vakiasının tarih içindeki seyri, tarihî perspektifleri içinde görmeliyiz. Genç siyasetçinin kültürü, bu tarihî perspektifi verecek unsurlardan müstağni kalamaz.

Tarihsel perspektif; iktidarın tarih içinde kazandığı şekilleri verir. Bu iktidarın hürriyet, eşitlik prensiplerine uyarak, eşitlik içinde hürriyeti sağlama yollarının geçirdiği seyri verir. Üretimi

arttırma, üretim faaliyetine katılanlar arasındaki ahengi bulma faaliyetlerinin gelişim çizgisini verir.

Böylece, tarihî perspektifi kazanmış genç siyasetçinin, ilk bakışta olumsuz gözüken bazı durumların, gerçekte, tarihin akışına uygun bir olumlu yön teşkil etmekte olduklarını kavraması mümkün olur. Keza, bunun tersi de olur. İlk bakışta olumlu bir yönde gelişmekte sanılan bir oluşun, gerçekte tarihsel realiteyi boşuna zorlamaktan ibaret olumsuz bir gayret olduğunu da, bize, gene bu tarihsel perspektif bilgileri verebilir. Onun için, sosyal gerçeğe nüfuz etmek zorunda olan genç siyasetçi, kendisine bu yeteneği verecek olan tarihsel perspektif bilgilerini de kültürünün unsurları arasına almak zorundadır.

Bu durumu bir örnek ile açıklamak mümkündür : Demokrasinin büyük ve esaslı müesseselerinden bazılarında 1950 Türkiye'sinden sonra bir bakalım : Bunlar, bir demokrasinin tabii şartları içinde ve bir demokrasiyi de yaşatacak etkilikte işlemez gözükür. Bir başka deyimle söylemek gerekirse, 1950 Türkiyesinden sonraki zaman, tarihsel açıdan mütalâa edildiği zaman, demokrasiye uygun görülmemektedir. 1950 sonrasının tarihsel - sosyal - ekonomikal şartları ve Türkiye'nin sosyolojisi, bu demokrasi müessesesinin tabii çevresi, tabii akanı gibi gözükmemektedir. Tersine, demokrasi, 1950 sonrasının Türkiye'sine pek yabancı bir müessese gibi gözükür. Bu yabancılık, kökte, kaynakta, doğuş şartlarında söz konusu bir yabancılık olduğu gibi, intibak şartlarında da devam eden bir imkânsızlık gibi gözükmemektedir.

Oysa, demokrasileşme vetiresini, tarihsel gelişme açısından incelediğimiz zaman, bu sefer bir olumlu vetirenin oldukça ileri bir safhasında bulunduğumuz inancını kazanırız; Türkiye'de iktidar olayını, tarihin türlü devirlerinde uğradığı değişmeler açısından incelediğimiz zaman, Türk siyasal yapısında ve Türkiye'deki iktidar olayında, demokrasileşmeğe yönelmiş sürekli bir evrim çizgisi görürüz. Şöyle ki: Türkiye'de iktidar; tâ Orta Asya'dan alınan unsurlarla, İslâmiyette kuvvetlenerek yerleşen unsurlarla, Bizans İmparatorluğundan sızan unsurlarla, bir mutlakiyet olarak kurulmuş ve islâmi mutlakiyet monarşisine dönmüştü. Bu şu demektir : Halife - Sultanın iradesi, en üstün iradedir. Bunu, yeryüzünde sınırlayan, şartlandıran bir başka beşerî irade, iktidar, beşerî bir müessese ve âmil yoktur. O Tanrı'dan gelen bir irade ve iktidardır. Halife - Sultanın iradesi ve iktidarı, kendisine üstün veya benzer bir diğer irade tarafından sınırlanmadan belirir ve uygulanır. (Bunun, bir baş-

langıç olarak, demokrasiye, hiç de elvermeyen bir âmme hukuku kuralı olduğu açıktır).

Buna rağmen, tarihsel akış içinde bu iradenin - artık onun yerine devlet iradesinin, devlet adına ileri sürülen hükmetme iradesinin diyelim - önce, beşerîleştiğini, aynı zamanda sınırlandığını, sonra ortaklaşma esasında bir başka irade ile - millet iradesi ile - dengeleştiğini, nihayet temamiyle millete mal edildiğini görürüz. Bu suretle Türkiye'de, devlet iradesine, onun uygulanma biçimine tarihsel gelişim çizgisini yakalama açısından baktığımız zaman, bunun, bir demokrasileşme çizgisi teşkil ettiğini kabul zorunda kalırız. Türkiye'de devlet iradesinin ve iktidarı uygulama biçiminin tarihsel perspektif içinden görünüşü budur. Bir islâmî monarşi mutlakiyetinden, millet iradesinin demokratik yollar belirmesine ve uygulanmasına doğru bir gidiş : Nitekim, şimdi de, bunun, çok partili yönünün içindeyiz ve eğer tarihsel perspektif bilgileri bizi yanıltmıyorsa - ki bir determinizm olarak böyle bir yanıltmaya yer yoktur - pek kısa bir zamanda da, bu çok partili devlet bu ağır, sosyal muhtevalı partilerin ağırlığı altında işlemeye başlayacaktır. İşte tarihsel perspektif bilgileri, bize bunu verir ve bir genç siyasetçinin, meselâ Türkiye'de siyasal oluşmayı kavramak istiyorsa, bu tarihsel perspektif bilgilerini kazanması ve siyasî realiteyi değerlendirmede bu bilgilerin insanı yükselttiği tarihsel açıya çıkması gerekir.

Keza, Amerika'daki oluşma da, bize, gene ancak tarihsel perspektif bilgileri açıklayabilir. Tarihsel perspektif içinde Amerika'daki oluşa bakarsak şunu görürüz : Amerika'da demokrasi, aslında, muhafazacı, özenci, Burjuva zihniyetli ve menfaatli hâkim sınıfların sevk ve idaresinde başlamıştır ve devam etmiştir. Bu demokrasi, hür adamı, hür insanı, kendi gücünden, kendi servetinden başka bir toplumsal dayanağa muhtaç olmayan insan olarak düşünmüştür. Bu adamın serbest teşebbüsü yoluyla da hür topluma ulaşacağı kanaatindedir. Amerika demokrasisi böyle başlamıştır, böyle devam etmiştir.

Fakat, iki Dünya Savaşı arasında geçirilen iktisadî buhranlar; pek ileri derecede gelişmiş bölgelerin ve sınıfların yanında o kadar ilerlememiş, hattâ oldukça geri kalmış bölgelerin ve insanların da yavaş - yavaş kendi varlıklarını, ağırlıklarını duyurmağa başlamaları, hür adam - serbest teşebbüs - hür toplum felsefesinin yetersizliğini anlatmağa başlamıştır. Amerikan Demokrasisini, bazı radikal fikirlerle, bir muhteva demokrasisi haline getirme ihtiyacı duyul-

muştur. Bu sebeple, muhafazacı, liberal mihrakların karşısına, halkçı, büyük kitleci mihraklar, belki de daha doğru deyiş ile düşünceler gelmeğe başlamıştır : Amerika'nın geri kalmış bölgelerinde yaşayan insanları ile, bir belli hayat seviyesinin altına düşmüş insanları, kendi ölçülerine göre belli bir hayat seviyesinin üstüne çıkarma gayreti, bir devlet gayreti haline gelmiştir. Buna da, büyük kitleye giriş adı verilmiştir. Bu, Amerikan ölçülerinde radikalizm teşkil edecek bir önemli harekettir. Amerikan sosyal realitesini tam kavramak zorunda olan herhangi bir siyasetçi veya siyasal oluşmalar gözlemcisi, Amerika'daki bu tarihsel oluşmayı veren perspektifi bulup, onun içinden Amerika'ya bakmak zorundadır.

Nihayet tarihsel perspektif açısından Fransa'ya baktığımız zaman da, herhangi bir bilginin veremeyeceği enteresan bir kaynaşmanın bu ülkede mevcut olduğunu görürüz ve Fransa'daki siyasal realitenin gerçeğini, gerçek anlamını birden anlayıveririz : Fransa'da bir devre olur, otorite, devlet inisiyatifi, bir merkezde toplanır. Siyasal iktidar, böyle bir merkezî noktadan yürütülür, uygulanır, idare olunur. Fakat, bu, bir genel sosyal tepkiye yol açar. O zaman bu biçimden kalkılır, uzaklaşılır; otoritenin teşebbüsünün dağıtıldığı, yumuşatıldığı, türlü Anayasa müesseseleri arasında eritildiği bir safhaya geçilmiş olur. Bir müddet sonra, Fransızlar, bundan da memnun kalmazlar. Gene, otoritenin, teşebbüsün bir merkezî noktada toplandığı otoriter bir safhaya doğru yaklaşır. Ama buna rağmen, hürriyetleri gene dokunulmaz bırakma gayretleri de devam eder. Bu suretle, Fransa'ya mahsus bir karakteristik ortaya çıkmış olur : Otoriteyi, teşebbüsü bir merkezde toplama ile dağıtma merhaleleri arasında gidiş - gelişler... Ve bu arada her hal ve kârda hürriyetleri muhafaza gayretlerinin devamı... İşte Fransa hakkındaki böyle bir görüşe de, ancak tarihsel perspektif bilgilerini elde etmek suretiyle varabiliriz.

Bu üç örnek, bir siyasetçinin kültüründe tarihsel perspektif veren bilgilerin yerini ve önemini gösterir ve siyasal hayata da ancak bu seviyeye çıkan bilgilerle iyi bir şekilde hazırlanılmış olur.

3 — Zaman ve Mekân Kesimleri İçinde Mukayese Bilgileri : Bir genç siyasetçi, siyasal - ekonomsal fikirlerin ve bu fikirler altında belirtip gelişen siyasal ve ekonomsal müesseselerin belli bir mekânda, belli bir zaman kesimi içindeki durumlarını özellikle incelemekten, son derece olumlu kültür unsurları elde eder. Bunlarla da kendi ülkesinin paralel müesseselerinin gelişme veya gelişmeme nedenlerini keşfe uğraşır. Ve bunları bulur. Bu suretle de kendi ülke-

sindeki daha âdil, daha üstün, daha ahenkli bir düzene gitme faaliyetleri, yâni siyaseti daha realist olarak tâyin ve tesbit gücünü kazandırır.

Daha somut olarak söylemek gerekirse diyebiliriz ki : Bir oluşun, bir yerde hızla imkân çerçevesi içine girip de, bir başka yerde, bu imkâna ulaşamamasının, bir başka nitelik altında meydana gelmesinin nedenlerini, sırlarını, bize ancak, mukayese bilgileri, mukayeseden çıkan bilgiler verebilir. Örneğin: İkinci Dünya Savaşından sonra hem Kıt'a Avrupa'da, hem de başka yerlerde, o zamana kadar oralarda uygulanmakta olan siyasal sisteme uygun olmayan siyasal iktidar şekilleri ortaya çıkmıştır : Batı Almanya'da Nazizme karşı oldukça geniş hürriyet yelpazeli demokrasi; İtalya'da Faşizme karşı tam hürriyet yelpazeli, gene demokrasi; Türkiye'de, tek partili bir millî irade demokrasisine karşı, çok partili ve daha hürriyet yelpazeli gene bir demokrasi; Asya - Afrika gurubu ülkelerde, te-merküz otoriteli sosyalizan başkanlı hükûmet denemeleri gibi... Burada şöyle bir soru akla gelebilir : Almanya, İtalya, Türkiye, aşağı yukarı aynı tarihlerde Batı örneği demokrasiye doğru yönelmiş buldukları halde, neden aynı uygulama seviyesi içinde değildirler ? Türkiye, Mısır, Cezayir gibi bazı ülkelerde de iktisadî ve sosyal açılardan Batı ülkelerinden ayrı olarak biraz gelişmişlik varken, neden birbirlerinden ayrı siyasal iktidar denemesine doğru gelişmişlerdir ?

Bu soruların cevaplarını, yâni bu ülkelerdeki birbirinden ayrı oluşumları, bize, bu ülkelerin tarihsel perspektif içinden mütalâası gibi, bilhassa, bu tarihsel oluşun belli bir zaman kesimi içindeki durumlarının mütalâası verebilir. Şöyle ki : Almanya'da ve İtalya'da Faşizm otoritarizminin şiddetli baskısına rağmen, insan kişiliğine saygı duygusu sönmemiştir. Bunu ayakta tutan geniş, yaygın bir eğitim daima mevcut olmuştur. Bu ülkelerde, demokrasinin oy ve tairesini saptıracak ilkel ziraat gurubu hayat biçimi ve onun münasebetleri, bu münasebetlerden fişkırان müesseseleri ve niğrenği noktaları yoktur. Ayrıca demokrasinin muhtaç olduğu alt yapı ameliyelerini engelliyecek bir feodalite kalkışı da yoktur. Üstelik, 1776 Amerikan ve 1789 Fransız İhtilâlinin lider sınıfı olan Burjuvazî, bu her iki ülkede, aynı tarihsel köklere sahip olarak ve aynı fikrî ve iktisadî aspirasyonlardan mülhem olarak mevcut olmaktadır. Bu itibarla, onlar da Amerikan ve Fransız İhtilâllerinin hürriyetçi, Burjuvacı nitelikteki demokrasisi, 1954 ler sonunda, pek elverişli bir sosyal - siyasal ortam bulmuştur ve bu ülkeler, bu demokrasiyi, o

temamiyle kendi sosyal paylarının bir ürünü imiş gibi, hızla intibak etmişlerdir. Almanya ve İtalya arasındaki hürriyet yelpazelerinin farklı oluşu da, ikisindeki mekân şartlarından doğmuştur. Mekânın birinde Prusya üniter disiplini, daha dar hürriyet yelpazesine, ötekisindeki lâik ferdiyetçiliği daha geniş bir hürriyet yelpazesine varmıştır. Türkiye'ye gelince : pek iptidaî eğitim ve daha çok huralelere dayalı bir metafizik inanç sistemi, kişi varlığına saygı ve onu bir değer sayma duygusunu geliştirmemiştir. Feodalite kalıntıları müesseselerin halâ devam edişi, bir demokrasinin daha âhenkli bir toplum yapısı istilzamını gerçekleştirmek için gerekli radikal tedbirlere engeldir. İlkel ziraat gurubu hayat biçimi, demokrasinin eşitçi oy vetiresini, bu hayatın egemeni olan belli mihrakların katmerleşmiş oy ve binaenaleyh iktidarı haline getirmektedir. İşte, bütün bu küllî açıklamalara, ancak bu memleketleri belli bir zaman kesimi içinde birbiriyle mukayese ederek varabiliriz. Binaenaleyh, belli bir zaman ve mekân kesimi içindeki mukayese bilgilerini elde etmesi, bir genç siyasetçi için pek zorunlu olur.

Bir de, az gelişmiş ülkelere bakalım : Mısır, Cezayir gibi ülkeler, demokrasi zevkinin aydınlardan kitlelere doğru inişi açısından Türkiye'nin gelişme çizgisinde olmamışlardır. İkinci Dünya Savaşından sonra bu üç ülkenin mekân kesimi ve zaman kesimi içindeki durumlarını karşılaştırdığımız zaman, Türkiye'de, birbuçuk yüzyılı bulan bir demokrasileşme vetiresinin birikintisini görürüz. Buna, demokrasi zevki, demokrasi duygusu, demokrasi tadı diyelim. Bu, üç ülkeden Türkiye'de, İkinci Dünya Savaşı sonunda, mevcut olan bir birikintidir. Oysa ki, diğer ikisi, bundan yoksundur. Binaenaleyh her üçü de aynı az gelişmişlik ile musap oldukları halde, Türkiye, bundan kurtuluşu, sahip olduğu demokrasi zevki, duygusu, tadı dolayısıyla, gene demokrasi yolunda ilerleyerek aramağa yönelmiştir; Diğer ikisi ise, Batı ülkelerinde eğitim görmüş bir aydınlar kitlesine sahip oldukları halde, kitleye sirayet eden demokrasi zevki, duygusu, tadı açısından yoksun oldukları için, mütemerkiz otoriteli başkanlık sistemine doğru kaymışlar ve az gelişmişlikten kurtulmanın yolunu, bu başkanlığın otorite temerküzü yolunda aramışlardır. İşte, her üç siyasal realitenin böyle - veya buna benzer - bir tahlilini, bize, ancak, ülkelerin tarihsel gelişme çizgisi ile birlikte, bu ülkelerin, belli bir zaman kesimi içindeki mevcut durumlarının karşılaştırılmasını mümkün kılan bilgiler verebilir.

II — Karakteri Yapma ve Geliştirme Prensibi : Karakter Üzerinde Ameliyeler :

Siyasal hayat daha âdili, daha üstünü, daha âhenkliyi yakalama, bir düzen unsuru haline getirme hayatı idi. Binaenaleyh, siyasete hazırlanan gençliğin, daha âdili, daha üstünü, daha âhenkliyi sezme, görme, fark edebilme melekesinin gelişmesi gerekir. Bu da temiz, ayrıca bu daha âdil, daha üstün, daha âhenkli uğruna savaş vermeğe de hazır olması gerekir. Bunun için de, sadece, türlü açılardan zengin bir bilgi yükünü kazanması yetmez, bu bilgiyi kullanma gücü, bu bilgiyi kullanarak savaşıma gücü de gösterilmelidir. Bu ise, bir karakter meselesidir. Onun için, genç siyasetçinin karakterinin ,siyasetin güçlüklerine göre yapılması, geliştirilmesi gerekir.

Gerçekten siyasal hayat, zor bir hayattır. Bu zor hayat içinde insanın, daha âdili, daha üstünü, daha ahenkliyi yakalayabilmesi için, önce kendi şahsî çıkarlarından, ön yargılarından, gurubunun çıkarlarından sıyrılabilme gücü de göstermesi gerekir. Bu oldukça zor bir ameliyedir.

1 — Herşeyi genel menfaate ircâ etme yeteneğini verme :

Gelecek siyasetçinin karakterini geliştirmenin ilk ameliyesi budur. Çünkü, siyasette, Atatürk'ün de belirttiği üzere, insanî ve siyasî ahlâkı yerinde olan kimselerin, memleketin yüksek menfaatlerini arama faaliyetleri vardır. Atatürk'ün sözünü ettiği bu insanî ve siyasî ahlâk, her menfaati genel menfaate ircâ etmekle gösterilebilir. Öğrencilere ilk bu yetenek verilmelidir.

Yalnız, burada karşımıza bir mesele çıkıyor. Genel menfaat bilgi ve insanî duygu meselesidir. Bilgi meselesidir. Çünkü ancak bilgidir ki genel menfaatin, halkın menfaati olduğunu öğretir. Ve halkın da kimlerden ibaret olduğunu, gene bu bilgi öğretir. Birçok büyük siyasetçi, hep halktan bahsetmiştir. Bu, ihtilâller çağında, «Burjuva» olmuştur. Sosyal muhtevalı siyasetler çağında ise halkın kimden ibaret olacağını, sosyolojik bilgiler verecektir. Bu, ayrıca bir vicdan meselesidir : Halkı ve onun menfaatini, bize asıl, kendimizin ve gurubumuzun üstündeki bir duygu işaret eder.

2 — Oyunun Kaidelerine Uyma Yeteneği Verme :

İnsanlar siyaset yaparlarken, ya iktidarda kalma, ya da onu ele geçirme rekabeti yaparlar. Bu rekabet bir oyun, bir maçıdır. Bu

maçta, bu oyunda, oyunun kaidelerine uyma kaidesi, muhakkak uygulanmalıdır. Yoksa, rekabet, bir kaos içine düşer.

3 — Her Dâvada Bir Karşı Görüşün de Bulunabileceği Gerçeğini Kabul Eden Bir Zihniyet Verme :

Modern demokratik siyaset, Türk görüşünün karşı karşıya gelmesiyle daha âdili, daha üstünü, daha ahenkliyi yakalar. Onun için, her görüş sahibinin, kendi görüşü karşısında yer alacak başka görev şuurunun var olabileceğini, daha baştan kabul etmesi gerekir. **Hattâ bu karşı görüşün daha âdili, daha üstünü, daha ahenkliyi yakalamada daha elverişli olabileceği ihtimâlini de kabul etmesi gerekir.** Öğrencilere, bu yeteneği vermek lâzımdır.

Yalnız, burada da bir mesele vardır: Karşı görüş, vakıa, oyun kaidelerine uyma prensibine sadakat dolayısıyla, saygı değerdir. Fakat, haklı, âdil ve üstün olmayabilir. Oysa ki, siyaset, daha âdili, daha üstünü, daha âhenkliyi bulma fonksiyonudur. Onun için, genç siyasetçiye : Bilgi ve ahlâk prensipleri ölçülerine vurarak değerlendireceği karşı görüşlere saygı, böyle bir değere ulaşamayanlara da savaş açma yeteneğini vermek gerekir.

4 — Bilgiyi Hazmetme Kaabiliyetini Verme :

Böyle olunca, daha elverişli olan karşı görüşün zaferini ve binaenaleyh kendi görüşünün, halk tercihi olamaması **yenilgisini, zarafet içinde kabul edip** hazmedebilmelidir. Öğrencilere, gençlere, bu kaabiliyeti vermek lâzımdır.

5 — Yaşanmağa Değer Bir Dünya Kurma Çabalarına Girme ve Bunun Prensiplerini Arama ve Gerçekleştirme Ameliyelerine Girme Azameti Verme :

Siyaset, sırf iktidar için bir faaliyetler demeti değildir. Siyasetin bir ahlâkî amacı vardır : Bütün unsurları ile yaşanmağa değer bir dünya kurmak...

İşte, gelecek siyasetçiye, böyle bir dünyayı kurma azameti verilmelidir. Ayrıca, böyle bir dünyaya gitmeği mümkün kılacak hürriyet, eşitlik, sosyal adalet - toplumsal güvenlik ideallerini vermek lâzımdır. Öyle ki, bu değerlerin egemen olmadığı bir dünyada yaşamının değersizliği ve binaenaleyh bu dünyayı değiştirme duygusu da yaşasın...

Burada da karşımıza gene başka bir mesele çıkıyor : Çok defa hürriyet ve eşitlik her şeyi elde etmiş Burjuva devletin, varlıklarının hürriyeti ve kendi aralarındaki soyut eşitliği oluyor. Bunu, bu dar halinden kurtarmak, kitlenin, halkın, halkı meydana getiren sosyolojinin hürriyeti ve eşitliği haline sokmak lâzımdır. Bunu da genç siyasetçi, şüphesiz, bilgi ve bir ahlakî merkezden ilham alan bir duygu ile bulacaktır.

Sonra, gene, sosyal adalet ve sosyal güvenlik kavramlarını tâ-yin ve tesbit de çetrefil bir meseledir. Çok defa, sosyal adalet ve sosyal güvenlik, gene varlıklı Burjuvanın ve onun emrindeki idareci sınıfının lütfen takdir ettiği bir bağıştan ibaret kalıyor. Bu iki kavramın, halk kitlelerinin, halkı meydana getiren sosyolojilerin üretime katılma ve ondan âhenkli bir şekilde yararlanma prensibi içindeki anlamı esas alınmalıdır.

6 — Kitleye Mukavemet Gücü Verme :

Kitle, çağımızda, bütün ağırlığı ile siyaset sahnesine çıkmıştır. Türkiye'de de, İkinci Dünya Savaşından sonra böyle bir olay olmuştur.

Bu hiç de fena birşey değildir. Hattâ pek iyi bir oluştur. XIX ncu Yüzyılda, soyut prensipler uğruna kitle savaşları yapılmıştı. Fakat, hemen kısa bir süre içinde anlaşılmıştır ki, bunlar, gerçekte, kitlelerin gerçek savaşları olmaktan çok, kitlelere egemen olmuş varlıklı sınıfların ve idareci zümrenin, kitleleri, kendi savaşlarında kullanmasından ibarettir. Asıl kitle hareketleri, XX nci Yüzyılda olmağa başlamıştır. Asıl bu devre içindedir ki, kitle, kendi dilek, istek ve aspirasyonları uğruna siyasal savaş verme zihniyetini, uyanıklığını göstermeğe başlamıştır. Bu itibarla, demokrasi de, Amerikan ve Fransız İhtilâllerinden beri kazanmak istediği sosyal anlamı kazanmağa başlamıştır.

Fakat, çağımızda, demokrasiye doğru bir kurtuluş savaşı da yapmak zorunda olan ülkelerin önemli bir bölümü, siyaseten az gelişmiş, fikren olgunluğunu tamamlamamış, eğitimi zayıf kalmış ülkelerdir. Genel akıma uyarak, böyle ülkelerde de, kitle, siyaset sahnesine çıkmıştır. Fakat, buralarda kitle, bir yandan XIX ncu Yüzyılda olduğu gibi, kendisine egemen sınıfların ve zümrelerin dilek, istek ve aspirasyonları uğruna savaş ederken; bir yandan da, kendisinin, ancak muhafazacı dilek, istek ve aspirasyonlarını hesaba kattırmak için gayret göstermeğe başlamıştır. Binaenaleyh denebilir

ki, siyaset sahnesine bütün ağırlığı ile çıkmış olan kitle, siyasete, bu muhafazacı dileklerini ve ancak günlük iktisadî çıkarlarını zorlama gücü göstermektedir. Bu zorlamaya boyun eğmiyecek siyasetçi sayısı, pek az olmaktadır. Çünkü, genel olarak siyasal görev, (ister iktidar, ister muhalefet olarak kullanılsın) bu kitle tarafından - seçmen oyu biçimi altında - verilmektedir. Siyasal görevin bu kitle tarafından verilmişinden gayri bir biçim, müteber sayılmamaktadır. O zaman da, siyasetçi, kitlenin, kitleyi meydana getiren sosyolojilerin, uygarlık yolu içindeki dilek, istek ve aspirasyonları değil, muhafazacı emirlerini yerine getirme gibi bir fâsit görev halkası içine düşmektedir.

Binaenaleyh, geleceğin siyasetçilerine, kitlenin muhafazacı eğilimlerine karşı mukavemet gücü vermek lâzımdır. Bu siyasetçiye, kitlenin muhafazacı eğilimlerinin esiri olmamağı, ona ustalıkla karşı koyup, gene de onun siyasî görev rızasını elde etme hüneri ve salabeti vermek lâzımdır.

7 — Sorumluluk Duygusu :

Yukarıda altı madde içinde topladığımız ameliyelerle, genç siyasetçinin karakterine verilmek istenen yetenekler, belki de, sonunda, şu prensipte ifadesini bulmuş olacaktır : Genç siyasetçide sorumluluk duygusunu geliştirerek, onu, siyaseti, bir ahlâkî fonksiyon halinde telâkki eden bir karakter sağlamlığına kavuşturmak...

Yukarıda, genç siyasetçinin yaşanmağa değer bir dünya kurma görevinden söz etmiştik. Eğer bir sorumluluk duygusu olmazsa, şuuru, kişilik yapısı, bir sorumluluk prensibi ile çevrili bulunmazsa, böyle üstün bir görev başarılabilir mi ?

Bu sorumluluk, yaşanmağa değer bir dünya kurma yolunda, genç siyasetçinin kendisinde vazgeçilmez bir misyon görmesi ve bunu da yerine getirebilmek için, kendisini - kendisinin bütün çalışmalarını ve davranışlarını - halk menfaati, halk huzuru âmili ile çevrili duyması; bunlara uymıyacak bir çalışma ve davranışa düşmeme direnci, gösterilmesidir. Böyle bir sorumluluk prensibine bağlılık olmadan, yaşanılmağa değer bir dünya kurma ameliyelerine girişebilecek bir karakter gücüne ulaşılamaz.

III — Aksiyon Gücünü Geliştirme Prensibi : Bir Teşkilât içinde, Teşkilât İle Birlikte Hareket Gücünü Kazanma :

Sağlam bir kültür, sıhhatli bir bilgi, olgunlaşmış bir karakter,

siyasetçiyi, siyasal hayata hazırlamıştır. O, bu hayatta artık bir siyaset uygulamaya hazır hâle gelmiştir. Bu siyaset, bir zümrenin, varlıklı sınıfların ve idareci zümrenin kendi egemenliklerini sürdürmeğe yönelmiş bir iktidar icrası olmama niteliğini kazanmıştır artık... Bu siyaset, halkın siyaseti olma, halk ile ayniyet kazanma gücüne ermiş bir siyasettir. Binaenaleyh, makbul ve istenen bir siyasettir.

Yalnız, bu siyaset, bir «aksiyon» ile gerçekleşecektir. Binaenaleyh, siyasetçiye, bu aksiyon terbiyesini de vermek lâzımdır. Vakıa, **kültür ve karakterin yararı**, kültür ve karakter salabeti, siyasal nitelikte karar vermeğe ve siyasal kararı uygulamaya pek yarar, Fakat kültür ve sağlam karakter, aynızamanda, bir siyasetçiyi âtalete sevk edebilir. Bundan kurtulmak; yüksek bir insanî ve siyasî ahlak içinde, sağlam bir kültüre dayanarak daha âdili, daha üstünü, daha ahenkliyi yakalamak için, bir aksiyon terbiyesine de ihtiyaç vardır. Bu verilmemiş olursa, öğrencilerin, gençlerin siyasal hayata hazırlanması noksan kalmış olur. Bu ataletten kurtulmak için : aksiyon terbiyesi, aksiyon yeteneği, bir teşkilât içinde, o teşkilât ile birlikte hareket etme gücünü verecek ve geliştirecektir. Gençleri siyasal hayata hazırlamanın bu safhası, gene okul içinde başlar, fikir kulüpleri içinde devam eder. Fakat, bilhassa parti içinde tamamlanır.

1 — Gurup Çalışmasına İntibak Stajı :

Modern toplumların müdil işleri, ancak gurup çalışmaları ile çözülebilecek niteliktedir. Zaten, bu sebepledir ki, iktidar savaşı ve iktidar icraları da, en büyük gurup çalışmasını ifade edilen partiler ile yapılır.

İşte, gence, öğrenciye, okul, kulüp, bilhassa siyasal parti içinde, gurup çalışmasına intibak yeteneği verilmek lâzımdır. Bu bir staj olur.

2 — Halkla Temas Stajı :

Demokratik siyaset; daha âdil, daha müteal, daha ahenkli bir düzeni «halk rızası» ile arama; böyle bir düzeni «halk rızası haline getirme; bu düzeni «halk rızası» ile gerçekleştirme vetiresidir. O halde, bir demokratik siyaset içinde, bu rızayı elde etmek, yaratmak, gerçekleştirmek için pek geniş ölçüde halkla teması gerekir. Binaenaleyh, öğrenciyi siyasal hayata hazırlamanın önemli bir saf-

hası ve ameliyesi de, onu, halkla temas yeteneğine kavuşturucu bir staja tâbi tutmaktır. Halk ile temas, gence, maddî ve somut problemlerin nelerden ibaret olduğu konusunda, geniş bir perspektif verir.

3 — Üst Liderleri Yakından İzliyerek, İntibak Yeteneğini Arttırma Stajı :

Siyaset iyi bir intibak ister. Bu, bir durum karşısında kırılmadan, dökülmeden ve binaenaleyh sıfıra ircâ olunmadan; maddî ve moral güçlerini, gene de o durumun daha âdil, daha müteal, daha ahenkli bir düzeye çıkması onda kullanabilme yeteneğidir. Bu yeteneği kazanabilmek için, önceleri adını ettiğimiz karakter salabetini, durumların inceliklerine intibak ettirme melekesini geliştirmek gerekir. Bu da ancak, pek verimli bir hâle getirilmiş bir staj ile olur.

Bu stajın verimliliği, müstakbel siyasetçi olan öğrencileri, - tabîi, bilhassa, onların da daha şimdiden sivrilmeğe başlamış olan öncülerini - üst liderler kademesiyle sürekli temasta bulundurmakla elde edilir.

Bu sürekli temasın da yolu, gençleri, daha öğrencilik hayatları içinde iken bile, üst liderlerin emrinde çalıştırarak, onların, olaylar karşısında gösterdikleri kıvraklıkları izlemelerini mümkün kılmaktadır.

Bu üst liderler, ya kademe - kademe iktidar çevrelerini teşkil etmektedirler; ya da, gene kademe - kademe, muhalefet çevrelerini teşkil ederler. Onun için, gençleri - tâbiî, daha şimdiden sivrilmeğe başlamış olan öncülerini -, partilerin büyük merkezî, noktalardaki liderler emrinde çalıştırmak lâzımdır : Propaganda, seçim kampanyası işleri, karar alma safhaları, genci, üst kademe liderlerle temas ettireceği alanlardır.

4 — Bizzat Sorumlu Mevkilerde Staj :

Aksiyon gücü, hareket melekeleri, bilhassa, bizzat karar verme ve uygulama mevkilerindeki bir staj ile gelişir. Onun için, gence bu şans, bu sorumluluk verilmelidir.

a — Bu stajın ilk merkezlerinden birisi, partilerin propaganda servisleridir. Gençler, burada, propaganda işlerinin üst liderle-

rinden aldıkları genel direktif içinde, kendi teşebbüsleri ile karar alma ve uygulama yeteneklerini geliştirme imkânlarını bulurlar.

b — Seçim kampanyaları sırasında, propagandanın en kesif safhası yaşanır. Bu safhada da, gençlere, öğrencilere, kendi teşebbüsleri ile karar alma ve uygulama imkânları, daha da bol verilmiş olur.

c — Esas, bizzat sorumluluk mevkileri, daha başka yerler olmak gerekir : Propaganda ve seçim kampanyaları, gence, ne de olsa pek geniş teşebbüs alanı bırakmaz. Fakat, öğrenci - genci, daha hayatının bu safhasında iken sorumlu mevki stajına bağlayacak bazı mevkiler vardır ki, karar verme ve uygulama melekesi, bilhassa buralarda gelişir. Bu gençler, bir teşkilât kurmağa memur edilirler. Bu teşkilâtı kurmada ve işletmeye sevk etmede, tek başına veya küçük bir gurup ile çalışma, gence daha yüksek mevkilerde sorumlu olarak çalışma yeteneğini kazanmada verimli bir staj olur.

Sonra, partiler, içinde gerçek bir siyaset tesbitine yarayacak objektif bilim verilerini araştırma merkezleri olmak gerekir. Genç siyasetçileri buralarda çalıştırmak, onların gelişmesine pek yarar.

III

EK BÖLÜM : SİYASETÇİLERİN GENÇ OLMASI MESELESİ

Gerçekten, siyasetçilerin genç olmaları tezini, üzerine büyük bir aksan koyarak savunacak olursak, ister iktidarda, ister muhalefette olsun, siyasal sorunların çözülmesi işinde halâ kilit noktayı teşkil eden pek yaşlı siyasetçileri görüp dururken bu işte, biraz zorluk çekecek gibi gözükmekteyiz.

Fakat, korkmayalım, bu görüntü, siyasetçilerin genç olmaları sorununu gençlik lehine çözmemize engel değildir. Dünya tarihi, bizim tarihimiz ve nihayet bizzat bu yaşlı siyasetçilerin siyasal hayatları, genç siyasetçiler tezini kuvvetle ileri sürmemize yarayacak unsurlarla doludur.

Yalnız, burada hemen bir noktayı belirtmek gerekir : burada sözü edilen ve siyasal hayatta kendisine pirim verilerek ileri sürülen «genç siyasetçi» eskilerin «şebabet» dediği çocuksu çağı çoktan aşmış; oldukça uzun süren eğitim yıllarını geride bırakmış; okul, fikir kulüpleri, siyasal parti gençlik kollarındaki stajlarını tamamlayalı epî olmuş; hattâ, devlet hizmetlerinde bile, müdir noktala

ra doğru mesafe kazanmış olgun yaşların adamıdır. Bu olgun yaşı, bir yıl olarak tesbit etmeğe imkân yoktur. Lüzum da yoktur. Söylenecek olan sadece şudur : Siyasetçiler genç olmalıdır. Genel olarak genç olmalıdır : Ağır maddî şartlar, fizikî şartlar içinde, büyük bir fizikî dinamizm gösterebilecek kadar bünye gücü ifade eden; ayrıca, büyük moral sorumlulukları taşıyabilecek kadar ruh ve karakter gücünü ifade eden; fakat öte yandan da, zengin bir bilgi yükünü kazanmışlığı, davranışlarına «akıl» ın klavuzluğunu getirebilecek kadar ruh olgunluğu elde etmişliği ifade eden yaşlar içinde bulunmalıdır.

Fakat, bu konuda bizi bekleyen bazı zorluklar vardır :

I — Siyasal Realitenin Tabiatından Çıkan Bir Zorluk : Bizi bir tezat karşısında bırakır. Demekki, siyasetçilerin genç olmaları gerektiğini, bir kural olarak söyleyebiliriz : Onları bekleyen fizikî ağırlıklar, moral yükler, ancak genç yaşların vereceği bedenî ve fizikî güç ile karşılanabileceğinden...

Fakat bu yaş, insanı, çocuksu havadan ve davranışlardan tamamiyle uzaklaştırmış yıllara da kavuşmuş olmalıdır. Aklın kılavuzluğunu karakterin hâkim çizgisi haline getirebilecek olgunluğa ve akli, siyasal olaylara tam uygulayabilmek için gerekli bilgileri elde edebilecek müddetlere erişebilmek için...

Demekki, burada, bir zorluk ile karşı karşıyayız: fizikî açıdan çok genç olmak lâzım, olgunluk açısından da, bir miktar yaşlı olmak lâzım... Bu zorluğu, daha seçik olarak, aydınlatabilmek için, onun kaynaklarını etüd etmemiz gerekir :

1 — Siyasal Hayatın Dinamik - Dalgalı Veçhesinden Gelen Zorunluluk :

Gerçekten siyasal hayatın dinamik, dalgalı bir yönü vardır ki, bu, siyasetçimizi muhakkak pek genç olmak zorunda bırakır.

Gerçekten, siyasal hayat, bir yandan sürekli olarak halk ile temas hayatıdır. Bir siyasetçi, halk hayatının dalgalandığı her mekân ve şartlar içinde, onun yanında, onun içinde, onunla birlikte olmak zorundadır. Bu ise, sürekli bir hareket hayatıdır. Büyük bedenî güç ister. Öteyandan, siyasal hayat, çok karmaşık meseleleri, kendi gurubu ile, başka guruplarla, ihtisas kademeleri ile ve nihayet rakipleri ile birlikte, sürekli çalışmaya kaabiliyetli zihnî güç ister.

Özetle, siyasal hayat, dinamik ve dalgalı yönünden gelen zorunlar, siyasetçide, bedenî ve zihnî açıdan gençliği gerektirir.

2 — Siyasal Hayatın, İtidallilik ve Hatasızlık İstemesinden Gelen Zorunluluk : Fakat, siyasal hayatın, bir yönü daha vardır ki, burada, bu hayat, siyasetçiden itidâl ister, hatasızlık ister. Bunlar ise, yaş ve zaman içinde gelişme ile elde edilen bir olgunlukla mümkün olur.

Demek ki, siyasal hayatın itidal ve hatasızlık isteme niteliği, siyasetçiyi, kendisini olgunluğa kavuşturacak yıllara muhtaç etmektedir.

Görülüyor ki, bizzat siyasal realite, bizi, siyasetçinin gençliği konusunda kendi tabiatından gelen böyle bir zorluk ile karşılaştırıyor. Fakat bu zorluk çözülmez, bir çıkar yol ile uzlaştırılmaz da değildir.

II — Uzlaşma : Olgunluk Süresini Kısaltma :

Siyasal realitenin tabiatından çıkan zorluğu, insansel tabiatı bir adaptasyon ameliyesine tâbi tutarak gidermemiz mümkündür (zaten başka türlü yapmamız da mümkün değildir). Bu da insansel tabiatın siyasal hayatın gerekli kıldığı olgunluğu kazanma süresini kısaltmaktan ibarettir. Bu olgunluk; bilgi ve kültür ile; genel olarak hayat, özel olarak siyasal hayat tecrübeleri ile elde edilebileceğine göre, bu iki alanda yoğun bir faaliyet ile, olgunluk süresini kısaltmak mümkündür:

1 — Bilgi ve Kültür Unsurları Sayesinde Olgunluk Süresini Kısaltma : Evvelce insansel tabiatı, bilgi ve kültür unsurları ile imâl etmenin değerine işaret etmiştik. Bir siyasetçinin insansel melekelerini, evvelce işaret et ettiğimiz alanlarda verilecek bilgilerle, bir kültür zenginliğine kavuşturmak mümkündür. Bu da, onu olgunlaştırır, ve siyasetçimiz, genç yaşına rağmen, siyasal tabiatı kavrama; daha âdil ve daha müteal, daha âhenkli bir dünyanın siyasal - ekonomsal - sosyal gereklerini anlamağa bir yetenek kazanır. Bu alanları, genel çizgisi ile işaret etmiştik.

2 — Çeşitli Tecrübeler Kazanma Sayesinde Olgunluk Süresini Kısaltma : Gene evvelce, henüz öğrenci çağında iken bile, genç siyasetçinin aksiyon gücünü geliştirmesinden söz açmıştık. Bu konuda söylediklerimiz, genç siyasetçinin olgunluk kazanmasına yaranan maddî ve somut tecrübeleri teşkil eder. Bunlar, okul, fikir kulüpleri, parti içinde, genç siyasetçiyi olgunlaştıran ve bu suretle, yaş âmilinin verdiklerini, vereceklerini sınırlandıran âmillerdir.

Burada, bunlara, bir başkasını da eklemek gerekir: Bu yazıda işlediğimiz konu «gençliğin Siyasal Hayata Hazırlanması» gibi bir genel serlevha altında gösterilmiştir. Fakat, bölümleri gösteren serlevhalar, bizi, ister - istemez öğrenciler alanına itmiştir. Yalnız, biz, meseleyi, mümkün olduğu kadar eğitim alanına almağa çalıştık. Eğitim alanı olarak da, başta okulu, fakat hemen onun yanında da fikir kulüplerini ve bizzat partiyi gösterdik. Bu çabamızdan şöyle bir sonuç çıkar: Genç siyasetçinin hazırlanması, bu merkezlerde olur, alacağı kültür de bu merkezlerde alınır.

Gerçekten, genel olarak durum bundan ibarettir. Fakat, hemen şunu da eklemek lâzımdır: Bir insanın siyasete hazırlanmasında, bir siyasetçi olarak muhtaç olacağı kültürü, tecrübeyi kazanmasında pek önemli bir merkez de, devlet hayatıdır, devlet kapısıdır, âmme hizmetleri teşkilâtıdır. (Buna, bilhassa Amerika gibi ülkelerde, büyük özel teşebbüs işletmeleri merkezini de eklemek lâzımdır.

Gerçekten, âmme hizmetleriteşkilâtı içinde geçirilen çeşitli, akılcı, dinamik bir görevlilik hayatı, siyasetçiyi yetiştirmede, onu olgunlaştırmada pek önemli bir âmil olur.)

Hattâ, bir bakıma, modern siyasetçiyi, devlet kapısından da geçirmekte bir zorunluluk vardır. Çünkü, çağımız, bürokrasi çağıdır: Bürokrasinin gemenlik kazandığı bir çağdır. Bu yüzdendir ki, devlet, artık, bürokrasi kuvvetlerinin devleti olmuştur, dahî diyebiliriz.

Her ne kadar bürokrasiye de egemen ve sahip olan bir yüksek siyasetten, yüksek siyaset kademelerinden söz edilecek ise de, daha âdili, daha müteali, daha ahenkliyi yakalama ve uygulamada, modern bilgiler, modern araştırma usûlleri ile çalışan teknokrasinin, işlerin ele alınmasında ve yürütülmesindeki etkisi, her gün, bir miktar daha artmaktadır. Burada, teknokrasi ve siyaset ilişkilerini incelemeyi bir yana bırakarak, sadece şunu söylememiz mümkün ve doğru olur: Siyaset, daha âdili, daha müteali, daha ahenkliyi gerçekleştirme faaliyeti ise, modern teknokrasi, bu işi ele almada ve gerçekleştirmede bütün kadrolardan daha büyük ölçüde bir işe

yarama mevkiine gelmiştir. Binaenaleyh; bir siyasetçi, bu kadro içinde de yetişerek, en büyük siyaset kültürünü alacağı gibi; nihayet, bilhassa iktidara geldiği zaman, bu bürokrasi, teknokrasi makinesiyle birlikte çalışma zorunda kalacağından, onun tabiatını yakından öğrenmek için de, gene bu kadro içinde çalışarak tecrübe sahibi olmakla, pek çok şey kazanır. Bürokrasi ve teknokrasi içinde bizzat çalışarak elde edilecek tecrübe, olgunluk süresini kısaltmada ve insanı, daha genç yaşlarda faal politika alanında başarı kazanmaya kavuşturmada pek değerli bir âmildir.